

Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bir Çocukta Metilfenidatın Tetiklediği Halüsinasyon

Yahya Esad ÖZDEMİR¹, Yaşar TANIR¹

1-Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Anabilim Dalı, İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi

Giriş

Metilfenidat, çocuklarda dikkat eksikliği/hiperaktivite bozukluğunun tedavisinde ilk sırada tercih edilen merkezi sinir sistemini uyarıcı bir ilaçtır.¹ Merkezi sinir sisteminde dopamin ve noradrenalin geri alımını inhibe eden metilfenidat, striatum ve prefrontal kortekste sinaptik aralıktaki dopamin miktarını ortalama dört kat arttırmaktadır.² Kullanımında görülen en yaygın yan etkiler iştahsızlık, kilo kaybı, uykusuzluk, karın ağrısı ve baş ağrısıdır.³ Metilfenidatın tedavi dozlarında nadir görülen bir yan etkisi ise taktil, görsel veya işitsel olabilen halüsinasyonlardır.⁴ Otizm spektrum bozukluğu, dikkat eksikliği/hiperaktivite bozukluğu tanıları olan sekiz yaşındaki kız hastada metilfenidat kullanımı sonucunda gelişen görsel halüsinasyonu sunuyoruz.

Olgu

Sekiz yaşındaki kız hasta sürekli hareket halinde olma, derslerde yerinde oturmama, etrafındaki insanlara vurma şikayetleri ile kliniğimize başvurdu. Olgunun muayenede ismine seslenince cevap vermediği, göz teması kurmadığı fark edildi. 3 yaşında otizm spektrum bozukluğu tanısı konduğu ailesi tarafından söylendi. DSM-5'e göre yapılan klinik değerlendirme sonrası olguya otizm spektrum bozukluğu, dikkat eksikliği/hiperaktivite bozukluğu tanıları kondu. Herhangi bir ilaç kullanmayan hastada kısa etkili metilfenidat (Ritalin®) 10mg/gün doz ile başlandı. Kullanımının ilk haftasından itibaren hastanın yukarı doğru bakıp kendi kendine konuşmaya başladığı, sebepsiz yere duvarlara bakıp daldığı ailesi tarafından bildirildi. Tedaviden fayda görülmesine rağmen ilaç tedavisi sonlandırıldı. İlacın kesilmesinden hemen sonra bu belirtiler ortadan kalktı. Olguda ve ailesinde geçmişte psikotik bir belirti olgunun metilfenidat haricinde başka bir ilaç kullanmadığı aile tarafından ifade edilmiştir. İlacın kesilmesinden aydınlatılmış onam alınmıştır.

Tartışma

Otizm spektrum bozukluğu, dikkat eksikliği/hiperaktivite bozukluğu tanıları olan 9 yaşındaki bir kız olguda metilfenidat kullanımı sonucu oluşan görsel halüsinasyonu burada bildirdik. Yapılan literatür taramasında bu yan etkinin OSB tanılı bireylerde sadece bir kez vaka sunumu olarak bildirildiğini gördük.⁵ 2018 yılında yapılan çalışmada metilfenidatın psikotik semptom görülme riskini arttırmadığı tespit edilmiştir.⁶ Merkezi sinir sisteminin görsel yolaklarında noradrenalin iletimindeki artış, beynin monoamin sistemlerindeki etkileşimler ve sinaptik aralıkta dopamin miktarında artış, metilfenidatın halüsinasyon yan etkisine neden olması ile ilgili önerilmiş hipotezlerdir.⁷⁻⁸ Olgumuzda yan etkinin düşük dozda kullanılmaya başladıktan hemen sonra ortaya çıkması idiyosenkrazik bir mekanizma ile olduğunu düşündürmüştür. Naranjo advers ilaç reaksiyonu olasılık ölçeği, klinisyenlere ilaç kullanımı sırasında ortaya çıkan yan etkilerin nedensellik değerlendirmesini standartlaştırmada yardımcı olmak için geliştirilmiştir.⁹ Beş ile sekiz arasındaki puan muhtemel bir ilişkiyi ifade eder. Bu olguda puan yedi olarak hesaplandı, muhtemelen ilaç nedeniyle bir belirti olduğu düşünüldü. Metilfenidat, çocuk psikiyatri kliniklerinde sık kullanılmasından dolayı kullanımı sırasında klinisyenlerin bu nadir yan etkinin farkında olması önemlidir.

Kaynakça

1. Wenthur CJ. Classics in Chemical Neuroscience: Methylphenidate. ACS Chem Neurosci. 2016 Aug 17;7(8):1030-40.
2. Hodgkins P, Shaw M, Coghill D, Hechtman L. Amfetamine and methylphenidate medications for attention-deficit/hyperactivity disorder: complementary treatment options. Eur Child Adolesc Psychiatry. 2012 Sep;21(9):477-92.
3. Espadas M, Insa I, Chamorro M, Alda-Diez JA. Efectos secundarios del metilfenidato en poblacion infantil y juvenil [Side effects of methylphenidate in children and the young]. Rev Neurol. 2018 Mar 1;66(5):157-162.
4. Rashid J, Mitelman S. Methylphenidate and somatic hallucinations. J Am Acad Child Adolesc Psychiatry. 2007 Aug;46(8):945-946.
5. Aktepe, E., & Erdogan, Y. (2017). Methylphenidate-induced visual hallucinations in a child with autism spectrum disorder and ADHD: a case report/Otizm spektrum bozuklugu ve DEHB tanilariyla izlenen bir cocukta metilfenidat ile ortaya cikan gorsel varsanilar: Olgu sunumu. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 18(S1), 53-56.
6. Ramstad, E., Storebø, O. J., Gerner, T., Krogh, H. B., Holmskov, M., Magnusson, F. L., ... & Simonsen, E. (2018). Hallucinations and other psychotic symptoms in response to methylphenidate in children and adolescents with attention-deficit/hyperactivity disorder: a Cochrane systematic review with meta-analysis and trial sequential analysis. *Scandinavian Journal of Child and Adolescent Psychiatry and Psychology*, 6(1), 52-71.
7. Porfirio MC, Giana G, Giovinazzo S, Curatolo P. Methylphenidate-induced visual hallucinations. Neuropediatrics. 2011 Feb;42(1):30-1. doi: 10.1055/s-0031-1275738. Epub 2011 Apr 15.
8. Young JG. Methylphenidate-induced hallucinosis: case histories and possible mechanisms of action. J Dev Behav Pediatr. 1981 Jun;2(2):35-8.

